

U govoru što ga je Sv. Otac držao prigodom svog hodočašća na grob sv. Franje usporedio je s proljećem ovo vrijeme u kojem Crkva danas živi. Ne možemo očekivati da će svi proljetni cvijetovi donijeti plod, ali pustimo cvijeće da cvate jer što je više cvijeća bit će više i plodova.

Neka cvate cvijeće, neka mirišu ruže, neka rastu ljiljani, neka pjevaju pjesmu hvale i blagosivlju Gospodina u njegovim djelima! (Isp. Eccli 39, 17—19).

Neka Gospodin okruni godinu dobročinstvima svojim, neka buje pašnjaci po pustinji, neka se doline zaodjenu žitom, neka se vesele i pjevaju pjesmu! (Isp. Ps 64, 12—14).

o. J. RADIĆ

MARIJANSKI I LITURGIJSKI POKRET

Kölnski nadbiskup, predsjednik biskupskih konferencija, kard. J. Frings održao je 20-XI-1961 u Genovi (»Teatro Duse«) predavanje »Koncil i misaonost suvremenog svijeta«. Završio ga je ovako (»Orbis catholicus« XVI, 4, 173-4):

»Dosada smo govorili samo o duhovnom stanju čovječanstva izvan Crkve koje sigurno na razne načine prelazi i u Crkvu, ali ipak to nije stanje Crkve. U Crkvi smo naime svjedoci posebne suvremene situacije koja proizlazi ne samo negativno iz napada nevjere već i pozitivno iz sve više rastuće vjere. Crkva još uvijek živi pod nadahnućem Duha Sv. i uprav u minuloj polovici stoljeća doživljava posebnu plodnost koja je u njoj stvorila stanje o kakvom se u doba I vatikanskog sabora moglo jedva i slutiti. A baš to stanje, izraslo iz pozitivne punoće novoga života, sve više traži jedno objašnjenje.

Ako se pod karizmom djelovanja Božjeg Duha smatra ono što, preko redovitog službenog poretka, usred Crkve neproračunano stvara nov život, onda se može reći da naše stoljeće označuju dva karizmatična pokreta. Oni stoje — i to je upadno — jedan prema drugome u nekoj suprotnosti pa se u stvari osjećaju i dalje će se osjećati kao suprotni. Na jednoj je strani marijanski pokret koji je svoje velike karizmatične poticaje primio najviše od Lurda i Fatime, a onda ga je crkvena vlast, posebno pod Pijom XII, prihvatila i učinila svojinom cijele Crkve. Tome nasuprot stoji na drugoj strani liturgijski pokret koji je potekao iz velikih francuskih, belgijskih i njemačkih benediktinskih opatiya — Solesmes, Maredsous, Beuron, Maria-Laach — i danas je isto tako, kako je pokazao svjetski euharistijski kongres u Münchenu 1960, postao svojinom cijele Crkve, čija se je učiteljska vlast očito stavila iza tog pokreta enciklikama, liturgijskim reformama i još kojećim drugim.

Sa svoje je strane liturgijski pokret proizveo čitav krug daljnjih pokreta: U njegovoj je pratnji došlo do novog otkrića Crkve

koje se pokazalo u nečuvano bogatoj i uvijek sve većoj literaturi o Crkvi; nadalje se došlo do novog otkrića Svetog pisma i crkvenih otaca; to je opet otvorilo nove mogućnosti za razgovor s odijeljenim kršćanskim zajednicama, što je međutim sa svoje strane našlo duboko ukotvenje u učiteljsku vlast Crkve po Sekretarijatu »ad unitatem christianorum fovendam«.

Ako nekim pojednostavljenjem sve ove poticaje skupimo pod naziv »liturgijski pokret« te ga stavimo nasuprot marijanskoj struji, tad moramo reći da smo svjedoci dvaju velikih pokreta koji su spontano protekla iz srca Crkve i da su oba u učeće Crkve našla odlučnu potvrdu, ali se međutim jedan prema drugome odnose neobično tuđinski. Liturgijska je pobožnost, rečeno ponešto netačnom parolom, objektivno-sakramentalna, a marijanska subjektivno-osobna; liturgijska pobožnost stoji pod zakonom »per Christum ad Patrem«, marijanska kaže: »per Mariam ad Jesum«. I tako bi se mogle nanizati još nekoje razlike sve do često spominjanih geografskih granica, da je marijanski pokret više ukorijenjen u Italiji i u zemljama španjolskog i portugalskog jezika, a liturgijsko-eklesiološki više u Njemačkoj i Francuskoj. Samo se tim potezanjem granica ne smije pretjeravati jer danas u Crkvi posvuda postoji oboje, samo je različito naglašeno. To nam dakako još jedamput može pokazati da raznovrsnost naroda tvori bogatstvo Crkve, pa svaki donosi svoj vlastiti karizma u jedinstvo Kristova tijela. Tako danas jedva možemo slutiti kako će porasti bogatstvo Crkve, ako joj se otvore karizme naroda Azije i Afrike.

Ali ostanimo kod pitanja o odnosu obiju duhovnih struja koje danas vidimo da djeluju u Crkvi. Čini se da više nismo daleko od toga da vidimo njihovo nutarnje jedinstvo i da time spoznamo smjer u kojem će se morati promicati njihov daljnji razvoj. Sve se jasnije ističe da Marija ne stoji izolirano za se, već da je ona pralik i slika »majke Crkve«. Ona je živi znak za to, da kršćanska pobožnost ne stoji osamljena pred Bogom, da se u kršćanstvu ne radi samo »o Kristu i meni«, nego da je uz Krista uvijek i marijansko otajstvo, da je moj ja uvijek uklopljen u čitavu zajednicu svetaca, kojoj je središte Marija, Gospodinova Majka. Ona je znak za to, da Krist nije htio ostati sam, već da je otkupljeno, vjerno čovječanstvo s njim postalo jedno tijelo, jedan jedini Krist, »čitav Krist, Glava i udovi«, kako je neusporedivo lijepo kazao sv. Augustin. Na taj način Marija ukazuje na Crkvu, na zajednicu svetaca, koja se po liturgiji okuplja u molitvi. Neka bi zadaća skorih decenija bila, da po takvim mislima marijanski pokret uključi u liturgijski i da ga uskladi s njegovim velikim teološkim motivima. A marijanski bi pokret liturgijskom čovjeku mogao dati nešto od svoje srdačne topline, od svojeg osobnog shvaćanja i oduševljenja, od svoje duboke spremnosti za pokoru i naknadu. Sam bi pak od druge strane mogao primiti nešto svete trijeznosti i jasnoće, nešto svetosti i stroge ozbiljnosti velikih starih zakona kršćanskog moljenja i mišljenja, koje će držati u granicama razmahanu fantaziju srca koje ljubi i pokazati joj pravo mjesto.

Na koncu se još nešto ne može propustiti: Crkvi je u naše doba dan i najveći znak, znak trpljenja. Ne smije se nikad zaboraviti, da je zadnje po stoljeća samo dalo više mučenika nego sva tri stoljeća rimskih progona kršćanstva. Možemo li se još smatrati zapuštenima od Boga u stoljeću koje je sposobno takvog svjedo-

čanstva? Smijemo li se još tužiti na siromaštvo vjere i na umornost Crkve? Kad je Crkva još uvijek, i više nego ikada, mučenička, to je jamstvo da u njoj još uvijek živi neslomljena snaga Duha Svetoga. Znak trpljenja je znak njezina nepobjediva života. Služiti tom životu to je zadaća budućeg koncila, koji će kao koncil obnove manje imati da formulira nauk nego će radije nanovo i dublje omogućiti svjedočanstvo kršćanskog života u svijetu, da ne bude samo »Krist jučer«, nego »isti Krist jučer i danas i zauvijek« (Hebr 13,8).«

DVOJNI POGLED NA CERKVENO LETO IN NA BOŽIČ

Danes se splošno uči, da se liturgično leto začne z adventom in konča s poslednjo nedeljo po binkoštih. Tudi proprium de tempore v brevirju in v misalu se začne s prvo adventno in konča s poslednjo pobinkoštno nedeljo. Prav tako novi kodeks rubrik, ko našteva čase cerkvenega leta, najprej navaja adventni čas, nato božični čas (tempus natalicium), ki ga razdeli na čas Gospodnovega rojstva (tempus Nativitatis) in čas Gospodnovega razglasenja (tempus Epiphaniae). To podstavlja tudi okrožnica Mediator Dei, ko govori o glavnih časih cerkvenega leta in najprej razpravlja o adventu.

Liturgični teksti se pa ne dajo dosledno vskladiti s tem pojmovanjem cerkvenega leta. Adventna liturgična besedila spadajo bolj na konec kakor pa na začetek cerkvenega leta. Intonacijo adventnemu času daje evangelij prve adventne nedelje o vesoljni sodbi, ki je vsebinsko isti kakor evangelij poslednje pobinkoštno nedelje — ta pa je po galikanski liturgiji, ki je štela pred božičem pet nedelj, spadala tudi že k adventu. Adventne himne v brevirju so prepletene z eshatološkimi motivi in premnogo prelepih adventnih antifon se očitno nanaša na paruzijo. Adventna motivika je torej izrazito eshatološka.

Nadalje bi pričakovali med koncem starega in začetkom novega cerkvenega leta večjo zarezo v liturgiji; toda take zareze ni. Nasprotno pa najdemo zarezo sredi cerkvenega leta, na prvo predpostno nedeljo. Tu najdemo tekste, ki bi pač najlepše spadali na čelo cerkvenega leta. Tu slišimo v mašnih berilih o povabilu na delo, o življenju, ki je borba. Tu začnemo z branjem Geneze, ki ni le prva knjiga v vrsti svetopisemskih knjig, temveč je v resnici tudi uvod v vse versko dogajanje. Tu utihne do velike noči aleluja, kar pomeni, da